

Områdets navn

Svardalen-Spinneren-Dølerud

Referansedata

Fylke: Oslo

Kommune: Oslo

Registrant: Mats Finne

Dato feltreg: 15.7 og 21.7.2011

Kartblad: 1914 IV

UTM-sentralpunkt: N 6641153 Ø 270281

Vegetasjonssone: Boreonemoral sone.

Areal: 3118 daa.

Høyde over havet: 190-270 m.

Naturverdi: Regionalt verdifullt **

Friluftsverdi: Skog 2,76, landskap 1,85 og opplevelse 13.

Sammendrag

Området Svartdalen-Spinneren-Dølerud ligger i det sørøstre hjørnet av Oslo kommune og vest i Østmarka. Det består av flere langstrakte åsrygger i nord-sør retning, med til dels dype dalsøkk i mellom. Området har tre mindre tjern og enkelte myrer. Berggrunnen består i hovedsak av ulike typer gneis som generelt gir dårlige betingelser for kravfulle arter.

Bærlingskog er vanligste vegetasjonstypen, men det er også partier med lavskog og røsslyng-blokkebærskog på de magreste åsryggene. I lavereliggende områder, særlig i området rundt Dølerud, er det innslag av rikere skogtyper som lågurtskog, høgstaudeskog, rik edelløvsog og rik sumpskog.

Området består i hovedsak av gammel skog. Skogen virker generelt yngre i vestre del enn i øst, og i området omkring plassen Dølerud, der vedhugst og tømmerdrift trolig har vært mest intensiv. Bortsett fra Svartdalen er det få områder med lang kontinuitet og død ved i alle nedbrytningsstadier, men flere steder er det relativt store forekomster av stående døde trær og læger.

Det er avgrenset 19 kjerneområder med viktige naturtyper innenfor området. Dette er i hovedsak *gammel barskog*, men det er også områder med *gammel lauvskog*, *bekkekløft og bergvegg*, *rik sumpskog*, *rikmyr*, *slåttemark* og *naturlig fisketommer innsjøer og tjern*.

Det er registrert relativt få rødlistede arter i området og ingen sjeldne arter knyttet til død ved. Observasjoner av småull (EN) og lys brannstubblov (VU) er av eldre dato, og usikre. Det er registrert den skjøtels- og beitebetingete urten solblom (VU) i nærområdet til Dølerud. Ellers er det registrert en del rødlistede arter av markboende sopp og amfibier.

Området består i hovedsak av eldre skog med naturskogkarakter. Det er en god variasjon både i topografi og vegetasjon, der fastmarkstypene spenner fra magre fururygger til rik hagemarkskog og ødeeng. Det er også forekomster av rik sumpskog og intakte myrer både av fattig, intermediær og rik type. Området har en begrenset forekomst av rødliste-arter, men deler av den eldre skogen har bra med stående døde trær og læger, som gir grunn til å forvente etablering av flere arter knyttet til død ved i fremtiden. Området vil delvis oppfylle mangler ved skogvern i boreal skog – i første rekke ved at det er godt innslag av rikere skogtyper og edelløvtrær i deler av området. Området er gitt verdien regionalt verdifullt **.

Feltarbeidet

Området ble inventert 15.7. og 21.7.2011. Været var delvis skyet pent vær, og skyet med noen regnbyger. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Den vestre delen av området er foreslått av Østmarkas Venner. De begrunner forslaget med at det er et område med mye gammelskog og uten tekniske inngrep. Området framstår som urørt og naturlig, spennende og trolsk, og med et rikt plante- og dyreliv. I tillegg brukes området svært mye til fotturer vår, sommer og høst. Naturvernforbundet (2009) har Svartdalen i østre del av området som ett av de 12 høyeste prioriterte eventyrskogene i Marka. Lokaliteten omfatter 475 daa og angis som svært verneverdig. Begrunnelsen for utvelgelsen er at dette er typisk Østmarka med N-S-gående åsrygger med furu på toppene og gran i søkkene. Svartdalen er den dypeste og mest markerte av flere sprekkedaler.

Friluftsverdier

En blåmerket sti går gjennom vestre del av området fra Rundvannet nord for utredningsområdet, sørover på østsiden av Sølvdobla og via den gamle husmannsplassen Dølerud til Godlia. Det går også en blåmerket sti gjennom østre del av området fra Sandbakken sørøst for utredningsområdet nordover til Smørholet. Ved Smørholet er et stikryss hvor det går blåmerket sti sørøstover retning Rulleåsen sørøst i utredningsområdet. Det er i tillegg flere umerkede stier i området. Blant annet over Spinneren og forbi bautaen på toppen av åsen. En turvei går østover fra parkeringsplassen på Grønmo i nordenden av utredningsområdet. Veien går rett nord for Sølvdobla og Trollvann og stanser ca. 250 m øst for Trollvann.

Det er også flere merkete vinterløyper i området. En scooterpreparert løype går østover langs veien fra Grønmo, svinger sørover like øst for Trollvann, og går tvers gjennom området og videre til Sandbakken. Litt lenger øst, i samme trase som sommerstien, går en annen scooterpreparert løype gjennom området fra Smørholet til Sandbakken. I tillegg går en større skiløype i nord-sør retning over Torsmåsan helt sørøst i utredningsområdet. Det er i tillegg gamle merker etter en skiløype gjennom Svartdalen, men denne er ikke lenger avmerket på løypekartet til skiforeningen, og blir antagelig ikke preparert.

Utgangspunkt for turer i området er i første rekke Sandbakken (ca. 1,5 km sør for utredningsområdet), som også er et serveringssted og turmål, og parkeringsplassen ved Grønmo (0,7 km nordvest). Østmarkskapellet like nord for området er et serveringssted og turmål.

Bautaen på toppen av Nord-Spinneren er en severdighet og et turmål i området. Bautaen er gammel, men har en ukjent opprinnelse. Den ble satt i stand og plassert på sitt nåværende sted av speidere fra Vålerenga og Nordstrand i 1931. Toppen har også varde noen titalls meter lengre sør, og har fin utsikt østover i marka.

Den nedlagte husmannsplassen Dølerud ligger sentralt i området. Stedet er et fint turmål, og en av de blåmerkete stiene går forbi stedet. Det er satt opp noen benker på grasvollen utenfor huset. Naturen omkring stedet bærer fortsatt preg av landbruket som har vært drevet her – trolig grasslått og beite fra ku og sau. Husene og stedet er i ferd med å forfalle. De trenger restaurering og bør tas i bruk. Den gamle kulturmarka omkring bør holdes bedre i hevd for at området skal bevare og utvikle sin verdi som kulturminne.

Det er mulighet for fiske i de tre små skogstjernene i området – Sølvdobla, Trolltjern og Svartkulpen. Stier og leirplasser ved Svartkulpen tyder på at dette tjernet er en del besøkt.

Området er godt tilrettelagt for turer sommer og vinter, har flere turmål i form av utkikkspunkter og kulturminner, og en spennende og variert natur.

Verdisetting etter rutenettmetoden

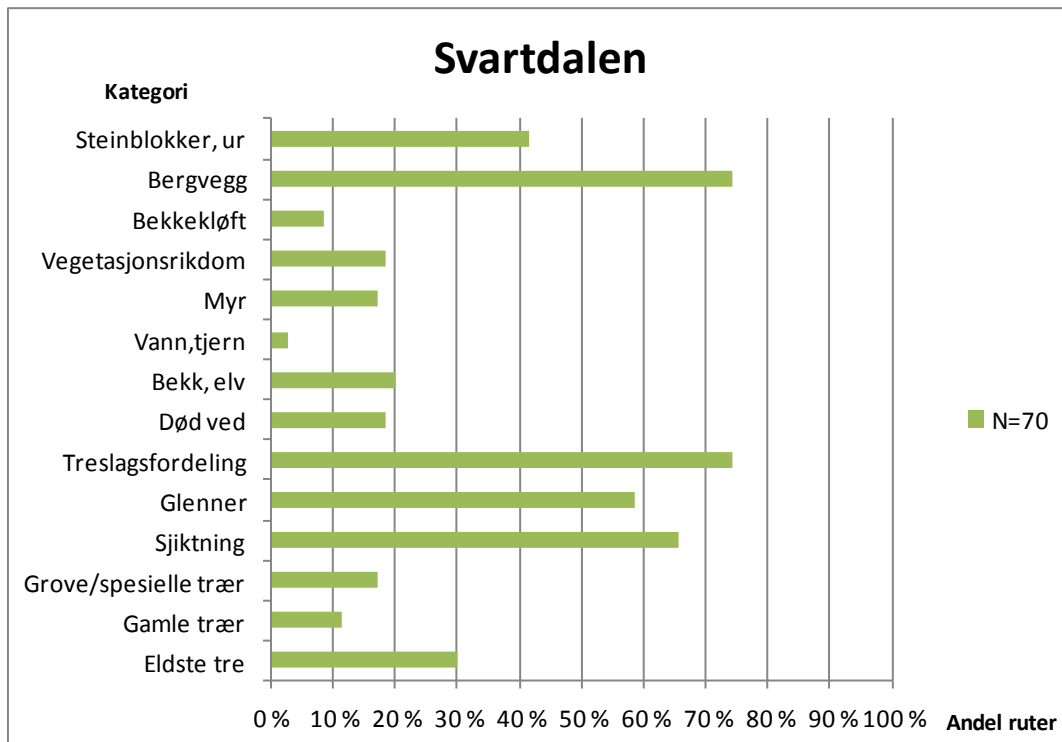
Området scorer relativt høyt på skogelementer (2,76), nokså høyt på landskapselementer (1,85) og høyt på opplevelseselementer (13).

Relativt mange av rutene (nesten 1/3) hadde innslag av minst ett gammelt tre, men bare en liten del (ca. 10 %) hadde generelt gammel skog. Området scoret særlig høyt på treslagsfordeling, forekomst av glenner og sijktning. Dette betyr et variert skogbilde der naturlige topografiske elementer eller tidligere tiders bledningshogst gir åpninger i skogen. Det er mye innslag av gran og bjørk i de furudominerte åsene, og lite forekomst av monokulturer med furu eller gran. Det er også en del innslag av død ved (ca. 1/5 av rutene tilfredsstiller kriteriene).

Av landskapselementer blir særlig kriteriet bergvegg ofte oppfylt. Området er småkupert og har mange mindre skrenter, men har også enkelte større bergvegger særlig omkring Spinneren og Svartdalen. Det er også en del steinblokker og ur, samt noe forekomst av myr og rikere vegetasjonstyper eller sumpskog.

Opplevelsesdimensjonen scorer 13 poeng, som er høyt. Dett er dels på grunn av det store arealet, som gjør at sannsynlighet for forekomst av landskapselementer, vegetasjonstyper og kulturminner/markaplasser øker. Området har alle dimensjoner av topografiske hovedformer, en nokså stor andel av arealet som kartlagte naturtypefigurer eller tiurleiker, ett automatisk fredet kulturminne i

form av en kullgrop like nordøst for Sølvdobla, en nedlagt husmannsplass, mange ulike registrerte vegetasjonstyper, og nokså mange sti/løypekryss og utkikkspunkter.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Svartdalen-Spinneren N =70.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Oslo kommune skoger (1993) har gjort naturregistreringer i området. Bronger (1992) har gjort botaniske undersøkelser av verneverdig myrer i Oslo. Strand (2006) har kartlagt amfibienes bruk av dammer og tjern i Marka og gjort registreringer innenfor utredningsområdet. I tillegg har Klepsland, J., Håpnes, A., Wesenberg, J., Myhre, S. og Andersen, S. gjort feltundersøkelser i området. På bakgrunn av dette er det i Naturbase registrert 20 naturtypefigurer i området – hvorav 12 er vurdert som viktige (B-områder) og de resterende som lokalt viktige (C-områder). Området vurderes derfor som godt undersøkt tidligere.

Beliggenhet

Utredningsområdet ligger vest i Østmarka i sørøstre del av Oslo kommune. Området er ganske rektangulært i form, med østgrense ved sørenden av Sør-Elvåga, og vestgrensen omtrent ved Sølvdoblabekken. Nord-grensen er på høyde med veien fra Grønmo til Trolltjern, og sørgrensen går langs kraftledningstraseen som går østover fra Godlia.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av flere langsstrakte åsrygger i nord-sør retning, med til dels bratte lisider og dype dalsøkk i mellom. Området har tre mindre tjern, og enkelte myrer. Det høyeste punktet er Spinneren sentralt i området (271 moh.). Topografien er variert med flatere partier, som Dølerud-åsen og området omkring plassen Dølerud, og mer dramatisk natur som den skarpe ryggen i åsen Spinneren og Svartdalen helt i øst.

Geologi

Området består i hovedsak av ulike typer gneis. Østre og vestre del er dominert av glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og amfibolitt. Sentralt i området er et parti med diorittisk til granittisk gneis og migmatitt. I Dølerudåsen er det også et mindre område med øyegneis, granitt og foliert granitt. Fordi området er dominert av gneiser er jordsmonnet i hovedsak grunt og lite kalkrikt, og gir derfor generelt dårlige betingelser for kravfulle arter.

Vegetasjonsgeografi

Området ligger i boreonemoral sone og svakt oseanisk seksjon (O1, Moen 1998) – dvs. overgangssonen mellom de sørlige boreale barskoger og varmekjære løvskoger.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Bærlyngskog med furu som herskende treslag er den vanligste vegetasjonstypen i området. I de skrinneste åsene, som Dølerudåsen, er det også store partier med lavskog og røsslyng-blokkebærskog. I lavereliggende partier er jordsmonnet dypere, og skogen mer grandominert. Størst område med rikere vegetasjon er sørvest for Svartkulp i området rundt plassen Dølerud, og sørøstover langs den gamle skiløypa. Hele dalføret øst for Dølerudåsen består av rikere marktyper. I nord, der skogen tidligere er hogd og plantet til (60-85 år gammel granskog), er det i hovedsak blåbærskog, mens det lengre sør er innslag av rik sumpskog, lågurtskog og høgstaudekog. Også langs Sølvdoplabekken sørover fra Sølvdopla er det mindre partier med rik lågurt- og høgstaudevegetasjon.

Hele den østre del av området har i hovedsak furudominert bærlyngskog, med kun smale partier granskog (stort sett blåbærtypen). Granskogen er for det mest av blåbærtypen, og står i de trange dalene øst for Spinneren (der skiløype og sommersti går), i Svartdalen og i lia ned mot Elvåga helt i øst.

Det er innslag av osp og bjørk i de furudominerte områdene. I de rikere og fuktige partiene øker lauvinnslaget, og flere treslag som svartor, spisslønn, hassel, hegg og ask kommer til. Innslag av svartorsumpskog finnes særlig langs nordgrensen av området fra Sølvdopla og østover mot Trolltjern. Både vest for Sølvdopla og i området omkring Dølerud (mest nord og vest) finnes gammel slåtte- og beitemark, med rikt innslag av lauvskog. I området vest for Sølvdopla er det mest bjørk og osp, mens det ved Dølerud er hagemarkskog med rikt innslag av lønn, hassel, hegg og ask. På og rundt tunet på Dølerud er det rik ødeeng.

De fleste myrene i området er fattige nedbørsmyrer, men det er forekomst av rikmyr både langs grensa i nord – fra Trolltjern mot Smørholet, og sørvest i området – langs Sølvdoplabekken rett vest for Godlia.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I den furudominerte skogen er karplantefloraen fattig, og domineres av ulike lyngarter som blåbærlyng, tyttebærlyng, blokkebær og røsslyng avhengig av nærings- og fuktighetsforhold. På noe bedre mark er det innslag av marimjelle og skogstjerne. Orkideen knerot ble funnet i bærlyngskog i åsen øst for Svartdalen under befarig.

I det rikere området rundt Dølerud er det rødknapp, hvitmaure, blåklukke, rødkløver, einstape, skogsveve, skogsalat og tysbast. Bård Bredesen har registrert arter som stortveblad, nattfiol, flekkgrisøre og maigull. På ødeenga omkring husmannsplassen ble det i tillegg registrert skogvikke, og beitemarikåpe.

På de fattige nedbørsmyrene som det er flest av, er molte og torvull typiske planter. På rikmyr-området øst for Godlia ble det registrert skjoldbær, krusetistel, myrmaure og vendelrot. På rikmyrene nord i området er det blitt registrert de typiske rikmyrsartene gulstarr, jåblom og myrsaeløk.

Skogstruktur, påvirkning

Det er i hovedsak gammel skog (hogstklasse V) innenfor utredningsområdet. I sørøstre del omkring Torsmåsan og sørenden av Klokkeudmyrene er det en del påvirkning av hogst, og det er i dag ungsogbestander i alderen ca. 15-40 år.

Vestre del av utredningsområdet ligger nærmere bygda og plassen Dølerud. Her er skogen generelt yngre i følge skogkartet, antagelig på grunn av tidligere tiders bledningshogst, men det er også enkelte spor av nyere skogsdrift mellom Sølvdopla og Svartkulpen og helt i sørvestre del av området. Området rundt Dølerud har antagelig vært svært åpent tidligere som følge av vedhogst og husdyrbeite på husmannsplassen.

I Svartdalen finnes død ved i alle nedbrytningsstadier. For øvrig er det få områder med lang kontinuitet og død ved i sterkt nedbrutt form, men flere steder er det relativt store forekomster av stående døde trær og læger, som gir gode muligheter for etablering av arter knyttet til død ved i fremtiden. Dette er i første rekke langs Sølvdoplabekken sørover fra Sølvdopla, i søndre del av dalføret øst for Dølerudåsen, langs den gamle skiløypa sørøstover fra Svartkulpen, og i et større område ved Spinneren.

Endring i naturtyper

Det er kartlagt 20 naturtypefigurer i området fra før. Det ble ikke registrert særlig verdifulle områder utover de kartlagte enhetene under befaringen. De registrerte figurene virket godt avgrenset og rett veddivurdert.

Artsmangfold

Området er dominert av barskog med et naturlig mangfold av karplanter innenfor de ulike fastmarkstyper – fra lavskogen med et fåtall arter til høgstaudekogens rikere flora med arter som ballblom, tyrihjel, skogstorkenebb, enghumleblom og firblad. Det er også gode forekomster av ulike typer sumpskog, fattig myr og rikere myrtyper med et annet artsinventar enn fastmarksskogen. Hagemarksskog og ulike typer eng i Dølerudområdet øker mangfoldet med innslag av nitrofile åkervekster som engsoleie, hundekjeks, stornesle og stormaure. I tillegg finnes fortsatt en variert flora med en del beite- og slåttetilpassete arter.

Selv om området er botanisk mangfoldig, er det ikke registrert veldig mange sjeldne eller trua arter i området. Dette skyldes trolig at berggrunnen generelt ikke er spesielt rik, og at det ikke finnes områder med veldig lang kontinuitet i skogbildet med død ved i ulike dimensjoner og nedbrytningsstadier. Det er registrert granrustkjuke langs Sølvdoplabekken, som er en indikasjon på relativt god kontinuitet i dette området. Flere områder har mye død ved som på lengre sikt kan bli viktige områder for vedboende sopp.

I følge Artskart er lys brannstubbela (VU) registrert vest for den søndre myra i Spinneren (1981), men både stedsanvisning og forekomst vurderes som usikker på grunn av alderen på observasjonen.

Det er registrert en del sjeldne markboende sopp i området. Rødtuppsopp (NT) og fiolgubbe (NT) er funnet sørøst for Sølvdopla (Artskart 2009). Fiolgubbe er også registrert i Dølerudåsen sørøst for Sølvdopla (Artskart 2006). Krembarkhette (NT) er registrert i området øst for Dølerud (Artskart 2010). Soppen knippesøtpigg (NT) er registrert nord for Svartkulp (Artskart 2008).

Solblom (VU) er registrert på Dølerud (Artskart 1998) og sørøst for Svartkulp (Artskart 1968). Ask (NT) er registrert i området omkring Dølerud under befaring.

Småsalamander (NT) er registrert ved Sølvdopla og Trolltjern (Artskart 2003). Storsalamander (VU) registrert ved Smørholet (Artskart 2003). Spissnutet frosk (NT) ble observert i Svartdalen under befaring.

Det er registrert to områder med tiurleik innenfor området, og en leik rett på nordsiden av grensa. Leikområdene innenfor utredningsområdet ligger i østre del av utredningsområdet. Disse områdene ligger bare ca. 500 m fra hverandre, og er derfor mest sannsynlig ikke to forskjellige leiker. Tiur ble observert i det samme området under befaring i juli, og området vurderes som godt for storfugl.

Det er mye spor etter bever i vestre del av området, men dette var ikke helt ferskt og bever finnes antagelig ikke i området lengre.

Tabell: Artsfunn Svartdalen-Spinneren-Dølerud.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet**
Småull	<i>Eriphorum gracile</i>	EN		Artskart	7*
Solblom	<i>Arnica montana</i>	VU	Min 1	Artskart	11
Lys brannstubbylav	<i>Hypocnomyce anthracophila</i>	VU	Min 1	Artskart	17*
Storsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	VU	Min 1	Artskart	3*, 14
Fiolgubbe	<i>Gomphus clavatus</i>	NT	Min 2	Artskart	utenfor kjerneomr.
Krembarkhette	<i>Mycena alba</i>	NT	Min 1	Artskart	9
Knippesøtpigg	<i>Bankera violascens</i>	NT	Min 1	Artskart	Utenfor kjerneomr.
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Min 1	Befaring	3,10,12
Småsalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	NT	Min 2	Artskart	2, 14
Spissnutfrosk	<i>Rana arvalis</i>	NT	Min 1	Befaring	18

* usikker observasjon/forekomst.

** Nummer i kolonnen henviser til kjerneområder.

Kjerneområder

1. Sølvdopla V

Naturtype: Gammel lauvskog
BM-verdi: Verdi B
Areal: 34 daa

UTM: N 6641199, Ø 269065
Hoh.: 190-200 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og er registrert som en MIS figur. Området består av tidligere slåtte- eller beitemark med spredt lauvdominert skog. Biotopen er i gjengroing, men virker fremdeles ganske åpen. Mye av arealet er dominert av bjørk og selje i tresjiktet og stauder i feltsjiktet. Artssammensetning varierer noe med fuktpåvirkning, men felles er at typisk nitrofilt åkerugras er nesten fraværende. Også et lite parti med tørrengvegetasjon finnes. En liten kolle med lyng-barblandingsskog er inkludert. Langs et fuktdrag ned mot vannet er det mye søtegras. Enorme mengder bjørk og osp er felt av bever på vestsiden av Sølvdopla. Vannet har tidligere også vært betydelig oppdemt slik at den grana som står langs vannet er død. Beverdemningen eksisterer ikke lenger, og vannstanden er tilbake på normalt nivå. Ved riktig skjøtsel er området viktig både for kulturbetinga engvekster og etter hvert for arter knyttet til gamle løvtrær – herav verdi B. Det er i ferd med å etablere seg tette bestander av gran i de fuktige løvdominerte partiene og gran bør fjernes her. Høgstaudeengene bør slås eventuelt beites. Oppslag av selje holdes nede samtidig. Beverfelt tømmer bør ligge.

2. Sølvdobla

Naturtype: Andre viktige forekomster
BM-verdi: Verdi B
Areal: 10 daa

UTM: N 6641179, Ø 269196
Hoh.: 190 m

Området er tidligere beskrevet av B. Bredesen i 2008. Sølvdobla er et relativt dypt tjern der beveren tidligere har demt opp utløpet. Dette har medført store mengder døde trær. Det er registrert småsalamander (NT) og buorm, samt et rikt utvalg av øyenstikkere, kulemusling og skivesnegl. Tjernet har en bestand av ørret og muligens abbor.

3. Sølvdoblabekken

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg
BM-verdi: Verdi B
Areal: 37 daa

UTM: N 6640698, Ø 269254
Hoh.: 170-205 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Det kartlagte området er en bekkedal, stedvis trang, med bratte bergvegger på begge sider. Området har god fuktighet. Flere buormer og hoggormer er sett i bestandet. Noe innslag av edle lauvtrær fins, bl.a. lind, lønn, hassel, hegg, ask (NT) og svartor. Mengden død ved er stor, både av gran og lauvtrær, og finnes i alle nedbrytningsstadier. Det har ikke blitt gjort funn av sjeldnere vedboende sopp i bestandet, men det er likevel et meget gunstig etableringsområde for mange slike arter. Funn av granrustkjuke indikerer at området allerede inneholder viktige elementer. Det er få bestander av denne typen, med så store mengder potensielt substrat. Flere reirhull og mye hakkemerker etter spetter er registrert. Vegetasjonen er variert med høgstauder, sumpskog, lågurtgranskog og blåbærgranskog. Blåveis, trollbær, enghumleblom, skogstorkenebb, springfrø, leddved og kranskonvall er registrert i området. Storsalamander (VU) er blitt registrert i vassdraget før OFA rotenonbehandla Sølvdobla (R. Askvik pers. medd.), men der er usikkert om finnes her nå.

4. Sølvdobla S

Naturtype: Gammel barskog
BM-verdi: Verdi C
Areal: 8 daa

UTM: N 6640921, Ø 269285
Hoh.: 210 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Fattig tresatt myr og sumpskog, som er naturlig avgrenset av skrinne furukoller. Furu er dominerende treslag, med noe gran i vestre del. Lite død ved med noe gadd av bjørk.

5. Sølvdoplabecken S

Naturtype: Rik sumpskog
BM-verdi: Verdi B
Areal: 30 daa

UTM: N 6640245, Ø 269630
Hoh.: 165-170 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Det består av sumpskog og kantvegetasjon langs fukt- og bekkedraget fra sørenden av dalen sør for Sølvdobla og et stykke sør og østover til og med avgrensingen av MIS figur. Et stort parti sentralt innenfor naturtyper er snauhogd. Dette partiet har tidligere stått under vann pga oppdemming/ beveraktivitet. Partiet hører naturlig med i avgrensingen og har biologiske kvaliteter tross hogstinngrepet. Vegetasjonen varierer i rikhet. Best utviklet skogstruktur og markvegetasjon finnes i nordvest mot Sølvdoplabecken og ved MIS figuren helt i øst. Gran er dominerende treslag, bjørk og svartor utgjør samlet nesten samme volum. Det er jevnt over lite død ved, men det finnes parti med en del læger (ferske) av gran. Området er lite påvirket av grøfting og har god vannhusholdning, og det finnes spredt med gamle svartor gjennom biotopen. Stedvis er det rik sumpvegetasjon med arter som skjoldbær, krusetistel, myrmaure og vendelrot. Ny hogst i sentrale deler trekker ned verdien av området.

6. Trollvann

Naturtype: Rik sumpskog
BM-verdi: Verdi C
Areal: 17 daa

UTM: N 6641766, Ø 269612
Hoh.: 200 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og det er registrert en MIS figur her. Området består av grøftet svartorsumpskog nord for Trollvannet. Gran dominerer skogbildet på grunn av grøftingen, og det er stedvis tette oppslag av granplanter, med det er god forekomst av eldre svartor og bjørk. På grunn av grøfting er grunnvannstanden senket. Området bør restaureres ved å lukke grøfter, og muligens tynne i grana.

7. Trollvann (myr I)

Naturtype: Rikmyr
BM-verdi: Verdi C
Areal: 8 daa

UTM: N 6641683, Ø 269872
Hoh.: 205 m

Området er beskrevet av Bronger (1992), og er en lite berørt rikmyr. Floraen er artsrik med flere interessante arter som gulstarr, jåblom og myrsaueløk. Småull (EN) er registrert i området tidligere (Artskart 1975), men det er usikkert om arten fortsatt finnes her.

8. Trollvann (myr II)

Naturtype: Rikmyr
BM-verdi: Verdi C
Areal: 5 daa

UTM: N 6641665, Ø 270147
Hoh.: 205 m

Området er beskrevet av Bronger (1992), og er en lite berørt rikmyr. Floraen er artsrik med flere interessante arter som gulstarr, jåblom og myrsaueløk.

9. Dølerud Ø

Naturtype: Gammel barskog
BM-verdi: Verdi C
Areal: 7 daa

UTM: N 6640874, Ø 269982
Hoh.: 195-200 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase og det er registrert en MIS figur i området. Området er dominert av fattig granbjørkesump med noe svartor, og har noe lågurtskog. Det er ikke grøftet i området. Skogen er godt sjiktet. Det forekommer en del død ved i tidlige nedbrytningsstadier. Biotopen er godt avgrenset mot bergvegg i sørvest og furukoller ellers. Vest i lokaliteten er det registrert krembarkhette (NT).

10. Dølerud I

Naturtype: Gammel barskog
BM-verdi: Verdi B
Areal: 22 daa

UTM: N 6640862, Ø 269642
Hoh.: 175-195 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og er meget variert. Det består av myr og sumpskog i nordvest, og ei grandominert li med bergvegger og rasmak i vest. Langs bekken sør i området finnes innslag av høgstaudevegetasjon, og i lisidene dominerer lågurtvegetasjon. Det er registrert strutseving, ballblom, tysbast, springfrø, krossved, trollhegg, trollbær, blåveis og vårerteknapp i området. Av edle lauvtrær vokser her lind, lønn, hegg, ask (NT) og svartor. Det er registrert store mengder knuskkjuke og rødrandkjuke, men ingen sjeldnere kjuker er funnet. Trolig er granveden for nydød. En del død lauvved fins og området som på sikt har potensial som etableringsområde for mer sjeldne arter knyttet til død ved. Skjegg- og strylav samt årenever ble funnet i bestandet. Bestandet må sees i sammenheng med kulturlandskapet rundt plassen Dølerud.

11. Dølerud II

Naturtype: Gammel lauvskog
BM-verdi: Verdi B
Areal: 53 daa

UTM: N 6640845, Ø 269784
Hoh.: 170-205 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og det er registrert som en MIS figur. Området består av lauvskog som dels er preget av tidligere tiders landbruk på den nedlagte husmannsplassen Dølerud. Her er rike lågurtutforminger der vi bl.a. finner blåveis og firblad. Bekkesiget nordvest i området har høgstaudevegetasjon, med arter som skogstorkenebb, enghumleblom, ballblom, tysbast, springfrø, trollhegg, krossved og skogsivaks. Nord i området er det rik og til dels kulturbetinget vegetasjon med arter som stortveblad, nattfiol, flekkgrisøre og maigull (B. Bredesen). Under befarings ble det i dette området registrert rødknapp, hvitmaure, blåkløkke, rødkløver, skogsalat, tysbast og einstape. Solblom (VU) er også registrert i dette området (Artskart 1998). Området har også innslag av sumpskog der det vokser svartor. Av lauvtrær vokser både lønn, hassel, hegg og ask (NT) i bestanden. Noe død ved finnes i bestanden, men det meste er i tidlige nedbrytingsfaser. Vasskjuke ble funnet på en relativt nydød stokk. Mye hakkemerker og flere redehull viser at dette er en god hakkespettbiotop. Bestanden er forøvrig variert, fururabbene i østre deler har mye røsslyng i feltsjiktet. Ellers finner vi blåbærgranskog og fragmenter av småbregnegranskog, samt lågurt, høgstaude og sumpskog.

12. Dølerud

Naturtype: Slåttemark
BM-verdi: Verdi B
Areal: 9 daa

UTM: N 6640783, Ø 269739
Hoh.: 175-190 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og består av tun og slåttemark rundt den nedlagte husmannsplassen Dølerud. Noe tørrbakke-/bergflatevegetasjon forekommer. Engene er dominert av nitrofile åkervekster som hundekjeks, engsoleie, stornesle og stormaure. Blåkløkke, rød- og hvitkløver, og beitemarikåpe ble registrert på enga under befarings. På tross av lang tid uten aktiv bruk finnes det fremdeles en relativt variert flora med mange beite- eller slåttebetingede urter. I kanten av enga står det enkelte store asker og mindre spisslønn. Tunet grenser i vest til en dal med storvokst granskog på forsumpede partier med rik undervegetasjon. I øst er det grunnlendt lyngfuruskog. Området er omkranset av et uvanlig variert miljø. For å opprettholde områdets verdi bør det utføres slått og/eller beite av engareal, og innfrødd gran bør fjernes. Det bør også åpnes noe opp rundt store edelløvtrær.

13. Askevannet N

Naturtype: Gammel barskog
BM-verdi: Verdi C
Areal: 13 daa

UTM: N 6640381, Ø 270171
Hoh.: 185-195 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og er registrert som en MIS figur. Det består av fattig granbjørkesump langs et fuktdrag mellom to åsrygger. Det er ikke død ved i området, men mye bjørk. Gråstarr dominerer feltsjiktet og torvmose bunnsjiktet i sumpskogen.

14. Smørholet (tjern)

Naturtype: Naturlig fisketomme innsjøer og tjern
BM-verdi: Verdi B
Areal: <1 daa

UTM: N 6641680, Ø 270543
Hoh.: 200 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Det består av en liten fisketom vannpytt, der det tidligere er registrert småsalamander (NT) og storsalamander (VU).

15. Smørholet

Naturtype: Rikmyr
BM-verdi: Verdi C

UTM: N 6641668, Ø 270560
Hoh.: 200 m

Areal: 11 daa

Området er tidligere beskrevet av Bronger (1992). Myra består både av fattigmyr, intermediaærmir og rikmyr. Grøftig på vestsiden har ødelagt store deler av området, og denne bør gjenfylles. Karakteristiske rikmyrsarter som sveltull og småsivaks er registrert på myra tidligere.

16. Smørholet S

Naturtype: Gammel barskog
BM-verdi: Verdi B
Areal: 38 daa

UTM: N 6641429, Ø 270483
Hoh.: 200-245 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Det er et stort gammelskogsområde med gran. Skogen er i aldersfase og har ganske nylig begynt å danne betydelige mengder med død ved av gran. Sammenbruddet skyldes angrep av rødbrandkjuke, men det er lite av andre råtevedsopper, noe som kan skyldes den foreløpige mangelen på middels til godt nedbrutte læger. Forøvrig er skogen mindre godt sjiktet med stor overvekt av eldre trær. Snittdimensjonen ved brysthøyde er stor (ca 40-60 cm). Beliggenheten (i en grunn dal og med en høy bergvegg mot vest) virker stabiliserende på luftfuktigheten, noe som gjenspeiler seg i mengden av gammelgranslav. Mot nord er skogen noe yngre og dimensjonene mindre, men forøvrig er kvalitetene lignende. Enda lenger nord er det inkludert en tresatt grøftet myr med enkelte store bjørk og svartor. Biotopen er avgrenset mot en åpen myr og tursti i nord.

17. Spinneren

Naturtype: Gammel barskog
BM-verdi: Verdi B
Areal: 305 daa

UTM: N 6641022, Ø 270392
Hoh.: 205-270 m

Området er en del av Oslo kommunes skoger. Det består i hovedsak av et stort sammenhengende barskogområde i åsen Spinneren. Blåbærskog er den dominerende vegetasjonstypen, med bærlyngskog på de høyeste ryggene, og innslag av lågurtskog, høgstaudeskog, gransumpskog og småbregneskog på de lavereliggende rikere partiene. Det er større mengder av skjegg- og strylav samt innslag av åre- og lungenever, trolig på grunn av lokalt gode fuktighets- og skyggeforhold i de nordøst vendte bergveggene. Noe død bjørk og rogn fins i området. Død ved av gran finnes det en del av i alle nedbrytningsstadier, og her ble det også gjort funn av piggbroddsopp. Det ble også funnet kjøttkjuke i dette bestandet. Bestandet kan fungere både som et spredningssenter og som et etableringsområde for sjeldnere arter knyttet til død ved. Avgrensning er noe usikker.

18. Svartdalen

Naturtype: Gammel barskog
BM-verdi: Verdi B
Areal: 46 daa

UTM: N 6641503, Ø 271154
Hoh.: 220-245 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase og i Oslo kommunes skoger (1993). Bestandet består av en trang dal med mosegrodde, dominerende bergvegger på begge sider. Dalen går i nord-sør, med innslag av myr og sumpskog. Skygge og fuktighetsforhold er gode. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype, men det fins også innslag av storbregne og lågurt. Av arter kan nevnes trollbær, blåveis, vårerteknapp og ballblom. Noe skjegg- og strylav og årenever vokser her. Andelen av død gran er stor og fins i alle stadier av nedbrytning, men ingen sjeldnere kjuker er funnet i området. Det fins også endel død furu og lauvtrær i alle stadier av nedbrytning i bestandet, og området er et meget gunstig etableringsområde for sjeldne arter knyttet til død ved. Det ble gjort en noe usikker observasjon av spissnutefrosk (NT) under befarig. Denne arten kan forveksles med vanlig frosk. Like øst for sørenden av området ble det registrert en stor forekomst av orkideen knerot (*Goodyera repens*).

19. S Elvåga sør

Naturtype: Gammel barskog
BM-verdi: Verdi C
Areal: 9 daa

UTM: N 6641654, Ø 271275
Hoh.: 215-245 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og er en registrert MIS figur. Det er en skålformet terrengforsenkning i en østvendt li, med storvokst granskog. Skogen er i aldersfase med økende dødvedproduksjon. Foreløpig er det overvekt av tidlige nedbrytningsstadier, men det finnes enkelte store læger. Arealet er forholdsvis lite og vurderes derfor bare å ha lokal verdi.

Avgrensning og arrondering

Grenseforslaget forslås justert enkelte steder. Området helt i sørøst – fra den bratte skråninga ned mot Torsmåsan og videre østover inneholder få verneverdier og kan tas ut. Nordgrensa for området gjør en unaturlig sving nordover ved Fingerbølmyrene, som ikke virker begrunnet ut fra verneverdi. Grensa her kan rettes opp.

Vurdering og verdisetting

Tabell. Verdisetting for området Svartdalen-Spinneren-Dølerud. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vege-tasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslags-fordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	*	**	***	***	**	**	**	**	*	**	**	**	**
1.Sølvdopla V	-	*	*	*	**	*	***	**	*	**	*	*	*
2. Sølvdopla (tjern)	**	*	-	-	-	**	-	**	*	-	-	-	*
3.Sølvdoplabekken	**	*	*	*	**	*	**	***	*	**	**	**	**
4.Sølvdopla S	**	*	*	*	**	0	0	*	*	*	*	*	*
5.Sølvdoplabekken S	*	*	*	*	*	*	***	*	*	**	**	*	**(*)
6.Trollvann	*	*	*	*	**	*	***	*	*	*	**	*	*
7.Trollvann (myr I)	**	*	*	*	**	*(**)	**	-	-	-	-	-	*
8. Trollvann (myr II)	**	*	*	*	**	*	**	-	-	-	-	-	*
9. Dølerud Ø	**	*	*	*	**	*	*	**	*	*	*	*	*
10. Dølerud I	**	*	**	**	**	*	**	**	*	**	**	**	**
11.Dølerud II	-	*	*	**	*	**	***	*	*	***	**	*	**
12. Dølerud	-	*	*	*	**	*	***	*	*	***	**	*	**
13. Askevannet N	**	*	*	*	**	0	0	0	0	*	*	*	*(0)
14. Smørholet (tjern)	**	*	-	-	-	**	-	-	-	-	-	-	*
15. Smørholet	*	*	-	*	-	*	*	-	-	-	-	-	*
16. Smørholet S	***	*	*	*	***	*	**	***	*	*	*	***	**
17.Spinneren	***	*	**	***	***	*	*	**	**	*	*	**	**
18. Svartdalen	***	*	*	**	***	*	*	***	**	*	*	**	**
19.S Elvåga sør	***	*	*	*	***	*	*	**	*	*	*	**	*

Som en helhet er verneområdet noe berørt av inngrep i form av hogstflater, tilrettelagte skiløyper/turvei og bygninger. Det en god variasjon både mht topografi og vegetasjon, og spenner fra magre fururygger ved Spinneren til rik hagemarksskog og ødeeng ved Dølerud.

Området har både forekomst av fattig myrvegetasjon spredt i området, rikmyrer og rik sumpskog både langs nord- og sørgrensen av området. Det er ikke stor forekomst av rødlistearter i området. Det er først og fremst observert sjeldne arter tilhørende gruppene markboende sopp og amfibier. Deler av området har gode forekomster av gamle trær og død ved, men de fleste steder finnes det bare død ved i tidlige nedbrytningsstadier.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad m.fl. (2003), oppfyller Svartdalen-Spinneren-Dølerud delvis kriterier knyttet til boreal naturskog. Området er et relativt sammenhengende større område med inntakt skog og har innslag av rikere skogtyper som lågurtskog, høgstaudeskog, og hagemarkskog. Deler av området har også gode forekomster av edelløvtrær. Deler av området har også gjenværende forekomster av granskog under naturlig dynamikk. Området har relativt lite forekomst av rødlistede arter. Utfra dette får området verdien **, regionalt verneverdig område.

Referanser

Bronger, C. 1992. Myrer i Oslo kommune, botanisk undersøkelse av verneverdier. Oslo kommune. Etat for miljørettet helsevern.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA Oppdragsmelding 769 9pp.

Oslo kommunes skoger 1993. Naturregistreringer i skogbestand i Oslo kommunes skoger. Skogvesenet i Oslo.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) 2009. Verneplan 1 for eventyrskoger i Oslomarka. 104s.

Strand, L.Å. 2006. Amfibienes bruk av dammer og tjern i Marka, Oslo kommune. Rapport. 24 s.

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.skogoglandskap.no

www.ngu.no

www.askeladden.no

Bilder fra området

Plassen Dølerud sentralt i utredningsområdet (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Hagemarksskog nord for Dølerud (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Bautaen på Spinneren (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Frodig sumpskog i Svartdalen (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Antagelig observasjon av spissnutefrosk i Svartdalen (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Overgangssone mellom bærlyngskog og blåbærskog i Spinneren
(Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

Svartkulp sett fra nordenden (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Svartdalen, Spinneren, Dølerud

Areal 3118daa Naturverdi **

